

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Monimuotoisuushankkeet

Kyyveden valuma-alue talkkari pilottihanke

Osana vesiensuojelun tehostamisohjelmaa

- Vesiensuojelun tehostamisohjelmaa rahoittaa ympäristöministeriö
- Etelä-Savon ELY-keskus koordinoi hanketta
- Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaiset toteuttaa hanketta yhdessä ProAgria Etelä-Savon kanssa
- Hankkeen tarkoituksena on verkostoida eri toimijoita, välittää tietoa, hyödyntää sopivia avoimia paikkatietoaineistoja ja testata toimintamallin toteutettavuutta

Vesiensuojelua ja luonnon monimuotoisuutta yhtäaikaaisesti toteuttaen

- Vesiensuojelurakenteiden tavoitteet
  - Parantaa vesien tilaa pidättämällä ravinnekuormituksia ja ehkäisemällä eroosion syntyä
  - Luoda uusia elinympäristöjä esimerkiksi linnuille
  - Monimuotoisuuden lisäämistä pieneliöiden määrässä
  - Riistalle sopivaa elinympäristöä
- Luonnonmukaiset rakenneratkaisut ovat hyviä menetelmiä ja näitä voidaan myös yhdistellä
  - Kaksitasouoma
  - Pohjapadot
  - Kosteikot
  - Puupuhdistamot
  - Tulvapelto

Monipuolinen kosteikko

- Kosteikkojen ympäristö on vaihteleva
- Eliöt ja luontokappaleet hyödyntävät ympäristöä
  - Kosteikon käyttötarkoitus tulee miettiä, jotta rakennelma tarjoaa haluttuja ekosysteemin palveluja
  - Linnut voivat hyödyntää kosteikkoa pesinnässä, ravinnonhaussa, suojapaikkana ja lepopaikkana
  - Pieneliöt hyötyvät hitaasti virtaavista vesialueista ja kasvillisuudesta ja runsastuessaan ovat osa ravintoverkkoa
- Kosteikolla voi olla tarvetta myös pienpetojen pyyntiin
  - Varmistetaan pesinnän onnistuminen
- Monimuotoinen ympäristö voi tuoda paikalle myös uteliaita katselijoita tai lintubongareita
  - Hyvät tavat on hyvä muistaa, kun ollaan toisten mailla → maanomistaja arvostaa, että ilmoitetaan etukäteen tulosta, mikäli aluetta ei ole rakennettu varta vasten bongareita ajatellen

Esimerkkikohteena maanomistajan kosteikko

- Kosteikko ollut käytössä 10 vuotta, noin 3 ha kokonaisuudessaan → allasketju → virtaus vaihtelee
- Peltojen valumavesien käsittely 80 %
- Salaojien virtaamat suunnattiin kosteikolle
- Näköhavaintoja vaikutuksista → kirkasta vettä poistuu ja kasvillisuus on runsasta
- Alueelle tuotiin heinäsorsia alussa
- Vähitellen lajisto laajeni → kahlaajat, kanadanhanhet ja joutsenet sekä hirvieläimet → heinäsorsat ovat joutuneet väistymään
- Harvinaiset lajihavainnot: mahdollinen arosuohaukka
- Maanomistajan sanoin: ”Ihan kuin olisi viidakossa” → matelijoita, sammakoita, sudenkorentoja ja hyönteisiä on paljon
- Pienpetopyyntiä: supit ja minkit
- Rakentaminen tapahtui omakustanteisesti, josta jälkikäteen sai korvausta osittain

Kuvat: Juha Lahtinen. Ylä: 2010; Ala: 1.5.2024

Kosteikkojen hoitosopimus – osana ympäristösopimusta

- Ruokaviraston sivulta löytyy päivitetty 2024 versio
- Hoitosopimuksen toteuttamiseen saa tukea ja sen maksua haetaan sähköisesti Vipu-palvelussa peltotukien haun yhteydessä (haku päättyy 18.6.)
- Korvauksen määrä kosteikkojen hoitosopimuksesta on 500 €/ha/vuosi ja vähimmäispinta-ala on 0,3 ha

Maanomistajan kokemus kosteikon hoitosopimuksesta

- Hoitosopimusta haettiin lomakkeella, jonka jälkeen kosteikkoa päästiin rakentamaan
- Laati itse suunnitelman → tavoitteena luoda vesilinnuille, sammakoille, lepakoille ja hyönteisille elinympäristöä ja samalla vesienhoito ja maisema paranevat
- Kohteen suunnittelu siten, että koneella pääsee tarvittaessa viereen hoitotoimenpiteitä varten
- Hoitopäiväkirjan ylläpitäminen oli sujuvaa

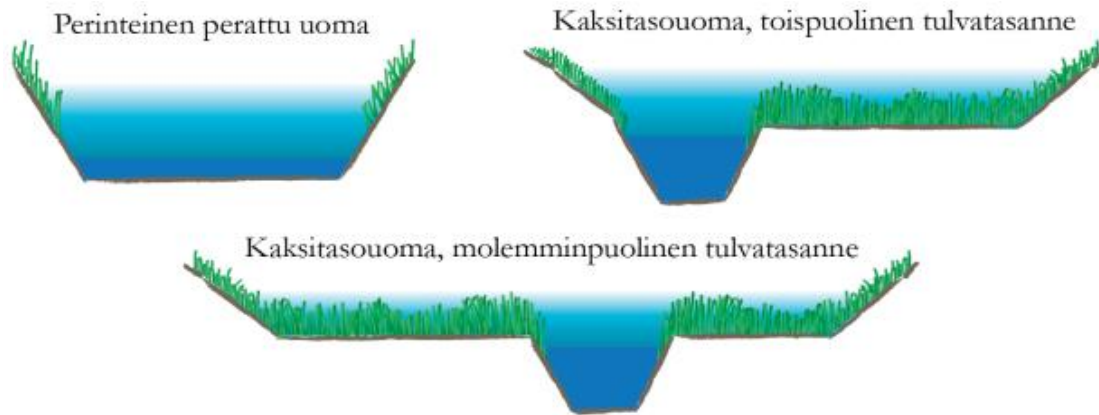

Esimerkkikohteena Lietjärven valuma-alue

- Kyyveden valuma-alue talkkari –hankkeessa mietittiin kaksitasouomalle sopivaa sijoituskohdetta ja tiedusteltiin Lietjärven alueen maanomistajilta kiinnostusta
- Lietjärven kuivatushanke alkoi 1930-luvulla ojitusyhteisön voimin → 60-luvun jälkeen tämä jäi vuosien saatossa unholaan toimenpiteiden jälkeen
- Kyyvesitalkkari auttoi ojitusyhteisön uudelleen järjestäytymisen yhdessä Etelä-Savon ELY-keskuksen ja kunnan ympäristöpalvelujen kanssa
- Ojitusyhteisössä annettiin suostumus kaksitasouoman suunnittelulle → kilpailutus käynnistettiin
- Mitä tällä hankkeella tavoitellaan?
  - Vesimassat ovat suuret ja varsinkin entisen järven alueella pellot tulvivat
  - Tulvatasanteen kasvillisuus hidastaisi virtausta, pidättäisi ravinteita, estäisi eroosion syntymistä ja käsittelisivät salaojista laskevaa vettä
  - Luonnon monimuotoisuus paransi monipuolisen kasvillisuuden, vaihtelevien ympäristöjen sekä vedenlaadun paranemisena ja vaihtelevien virtauksien seurauksena

Kaksitasouoman rakenne

Lähde: Syke (Valumavesi – Tutkimusta vesien ja luonnon monimuotoisuuden hyväksi, 2021)

Hankkeen aikana esille tulleita asioita

- Kyyvesitalkkarin kontaktointi
- Rahoitusten käytettävyys
- Hankkeessa havaitut rahoitukset
- Esille tulleet puutteet

Kyyvesitalkkarin kontaktointi

- Useimmat yhteydenotot ovat koskeneet omalle kiinteistölle sijoittuvaa kohde-ehdotusta
- Tiedustelua on pyydetty lähinnä kosteikon perustamiseen, mutta esiselvityksellä ja maastokäynnillä voidaan tuoda esille muitakin vaihtoehtoja tarvitsevuuden mukaan
- Muita kysytyjä asioita ovat, joita on tarvittaessa välitetty eteenpäin Elylle tai osakaskunnalle
  - Patoja koskevat selvitykset
  - Vesiväylien parantaminen
  - Laskeutusaltaiden huoltamisesta
  - Rantojen niitosta

Rahoituksen käytettävyys

- Rahoitukset ovat pääosin suunnattu yleishyödylliseen tarkoitukseen
- Yksittäisten maanomistajien vesiensuojelurakenteiden toteuttaminen kohteesta riippuen voi olla rahoituksen kannalta haastavaa löytää sopivaa lähdettä
  - Rakenne suhteutetaan valuma-alueeseen, joka mitataan kohteen yläpuolelta
  - Rahoituksen saamiseen vaikuttaa valuma-alueen osuvuus omalla kiinteistöllään, peltoalan osuus ja valmius lähteä toteuttamaan omalla rahallaan, johon hakea jälkikäteen korvausrahaa
- Yhteishankinnan voimin haettuna kohteen tulisi olla useampaa hyödyttävä
  - Hakijoina voivat olla esim. ojitussyhteisöt, osakaskunnat, kunnat tai vaikkapa metsästysjärjestö
  - Yhteishankinnan haasteena voi esiintyä maanomistajien saaminen koolle, kaikkien osallistujien suostumus, vetäjän roolin omaksuminen

Hankkeessa havaitut rahoitukset

- Kosteikkoinvestointi (Haku Hyrrä-asiointipalvelussa)
- METKA (Metsäkeskus)
- Harkinnanvaraiset valtionavustukset vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen (ELY)
- Helmi-ohjelma
- Muita mahdollisia
  - Jäsmy (Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma)
  - JTF (Turvetuotantojen ennallistamiseen ja jälkikäyttöön)
  - Metsä Group: Luontohankkeen rahoitusohjelma; hankevalinnat tehdään vuosittain

Esille tulleet puutteet

- Ruokaviraston hakutoiminto ei toimi toivotulla tavalla
  - Haku toteutuu varsin yleisellä laajalla tasolla, josta tiettyä osaajaa on hankalaa löytää
  - Neuvolla olevia suunnittelijoita ei ole paljon ja ne hukkuvat hakutoiminnon taakse
- Yksittäisten henkilöiden neuvominen rahoituksen pariin on hyvin haastavaa ja hankaluutta lisää valuma-alueen osuminen maanomistajan kiinteistölle
  - Tähän voisi yhtenä ratkaisuna toimia naapurikiinteistöjen mukaan tuominen, mikäli heidät saadaan kiinnostumaan
  - Isännöitsijää hankkeille

Juuret maalla

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Maa- ja kotitalousnaiset

@maajakotitalousnaiset

@maajakotitalous

www.maajakotitalousnaiset.fi

Kiitos!

OLLAAN YHTEYKSISSÄ!

